МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету Управління
залізничним транспортом
_____ О.Г. Стрелко
«__» _____ 20 22 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОЛОГІЧНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

галузь знань: 10 «Природничі науки»

спеціальність: 101 «Екологія»

освітня програма: «Екологія транспортної інфраструктури»

2022 - 2023 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Екологічне інспектування» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія ОПП «Екологія транспортної інфраструктури» . Київ: ДУІТ, 2022. - 14 с.

Розробник: к.і.н., доцент, доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності Сорочинська О.Л.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності
Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри екології
та безпеки життєдіяльності О.Я. Пилипчук

© Сорочинська О.Л., 2022 рік

© Сорочинська О.Л., 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, ОПП, освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 4</td><td rowspan="5">Галузь знань:
10 «Природничі науки»

Спеціальність:
101 «Екологія»

Освітньо-професійна програма:
«Екологія транспортної інфраструктури»</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 2</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>3-й</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 120</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>6-й</td><td>-</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2
самостійної роботи студента - 3</td><td rowspan="10">Рівень вищої освіти: перший бакалаврський</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>15 год.</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>15 год.</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>70 год.</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання</td></tr>
<tr><td>20 год.</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: іспит</td></tr>
</table>

Примітка.
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 66 %
для заочної форми навчання – 88 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою вивчення даного кредитного модулю є формування у студентів комплексу знань, умінь, навичок, необхідних для контролю і оцінювання ступеня екологічної безпеки господарської діяльності та екологічної ситуації, що склалася на об'єктах 9територіях); попередження та припинення негативного впливу певного виду антропогенної діяльності на здоров'я людей і навколишнє середовище; виявлення пріоритетів вирішення екологічних проблем та підготовка обґрунтованих еколого-економічних рекомендацій щодо стратегії і тактики розв'язання природоохоронних завдань.

Відповідно до мети підготовка бакалавра вимагає формування наступних здатностей:

- проведення відбору зразків (проб) і застосування приладів оцінки стану довкілля;
- оцінювання дотримання природоохоронного законодавства на підприємствах;
- здійснювання контролю за дотриманням природоохоронних стандартів та нормативів;
- аналізування та виявлення негативної тенденції у використанні природних ресурсів;
- кваліфікування екологічного правопорушення за конкретними видами діяльності.

2.2 Основні завдання кредитного модуля

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- контроль діяльності виробничих об'єктів;
- кваліфікація порушень природоохоронного законодавства та види відповідальності;
- екологічне інспектування природоохоронної діяльності підприємства.

уміння:

- на підставі уявлень про методи проведення наукових досліджень обирати найбільш оптимальні методології проведення дослідницької роботи;
- згідно законодавства та нормативно-технічної документації, з допомогою приладів для аналізу та контролю параметрів навколишнього середовища, за допомогою відповідальних осіб від підприємства, перевіряти дотримання природоохоронного законодавства на об'єктах господарювання;
- на основі проведення аналізу та контролю виробничих викидів, складати відповідний акт;
- виходячи з даних, які характеризують природні ресурси України та регіоні, аналізувати та виявляти негативні тенденції у використанні ресурсів;
- на основі проведеного аналізу щодо використання природних ресурсів, складати відповідний акт;
- спираючись на законодавчі акти та нормативно-технічну документацію, здійснювати контроль щодо відповідності природоохоронним стандартам і нормативам;
- на основі аналізу впливу антропогенного навантаження визначати динаміку зміни у природному середовищі;
- на основі аналізу змін у природному середовищі пропонувати заходи щодо зниження антропогенного навантаження;

- використовуючи норми і положення чинного законодавства, систему кодексів України, що регулюють природокористування, кваліфікувати екологічне правопорушення за конкретними видами та складати відповідний акт;
- на основі природоохоронного законодавства, визначати категорію порушень, які тягнуть за собою дисциплінарну, майнову, адміністративну, кримінальну відповідальність та складати відповідний акт.

досвід:

- організація природоохоронної діяльності;
- здійснення контролю за дотриманням природоохоронного законодавства на об'єктах господарювання;
- прогнозування стану навколишнього середовища;
- проведення замірів з необхідною точністю.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач

ЗК06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ФК3. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.
ФК4. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.
ФК5. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємств транспортної інфраструктури.
ФК6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління на підприємствах транспортної інфраструктури.
ФК8. Здатність обгрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.
ФК9. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.
ФК11. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

Програмні результати навчання

ПРН-04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.
ПРН-12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами.
ПРН-16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.
ПРН-17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.
ПРН-20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Поняття екологічного інспектування. Основні мета, завдання і принципи екологічної інспекції.

Тема 2. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 3. Особливості та характеристика інспекторських перевірок дотримання вимог екологічного законодавства.

Модуль 2

Тема 4. Інспекторські перевірки повітряноохоронної діяльності.

Тема 5. Екологічне інспектування за раціональним використанням та охороною водних ресурсів.

Тема 6. Державне екологічне інспектування використання та охорони земель. Перевірка об'єкту з питань утворення, розміщення та знешкодження відходів.

Тема 7. Екологічний контроль транспортних засобів і вантажів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Поняття екологічного інспектування. Основні мета, завдання і принципи екологічної інспекції	16,8	2	2		2,8	10						
Тема 2. Державні органи екологічного контролю і інспектування	16,8	2	2		2,8	10						
Тема 3. Особливості та характеристика інспекторських перевірок дотримання вимог законодавства з охорони навколишнього природного середовища	18,8	3	3		2,8	10						
Разом за модулем 1	**52,4**	7	7		**8,4**	**30**						

Модуль 2												
Тема 4. Перевірка повітряноохоронної діяльності підприємств і нормативи часу при здійсненні інспектуванні.	16,8	2	2		2,8	10						
Тема . Інвентаризація викидів забруднюючих речовин на підприємстві і звіт про неї	16,8	2	2		2,8	10						
Тема 6. Екологічне інспектування за раціональним використанням та охороною водних ресурсів.	16,8	2	2		2,8	10						
Тема 7. Порядок планування, проведення і оформлення перевірок умов використання та охорони земель, а також застосування заходів впливу до порушників земельного законодавства.	16,8	2	2		2,8	10						
Разом за модулем 2	**67,2**	**8**	**8**		**11,2**	**40**						
Усього годин	**120**	**15**	**15**		**20**	**70**						

5. Практичні заняття

У системі професійно підготовки студентів практичні заняття займають 25% аудиторного навантаження. Будучи доповненням до лекційного курсу, вони закладають і формують основи кваліфікації еколога. Зміст цих занять і методика їх проведення забезпечують розвиток творчої активності особистості. Вони розвивають мислення і здатність користуватися спеціальною термінологією, дозволяють перевірити знання, у зв'язку з чим даний вид роботи виступає важливим засобом оперативного зворотного зв'язку.

Основні завдання циклу практичних занять:

- допомогти студентам систематизувати, закріпити і поглибити знання теоретичного характеру в галузі охорони довкілля;
- навчити студентів прийомам вирішення практичних завдань, сприяти оволодінню навичками та вміннями виконання розрахунків, графічних та інших видів завдань;
- навчити їх працювати з довідковою літературою, документацією і схемами;

- формувати вміння вчитися самостійно, тобто опановувати методами, способами і прийомами самонавчання, саморозвитку і самоконтролю.

№	Назва теми	Денна (годин)	Заочна (годин)
1	**Тема 1.** Правові аспекти охорони та інспектування природного середовища. Відповідальність за порушення порядку проведення інспектування та прав його суб'єктів	2	-
2	**Тема 2**. Основні права, обов'язки громадських інспекторів з охорони навколишнього середовища	2	-
3	**Тема 3.** Організація інспекторських перевірок природоохоронної діяльності підприємств. Оформлення акту перевірки дотримання природоохоронної діяльності	2	-
4	**Тема 4**. Оформлення протоколу про адміністративні правопорушення.	2	-
5	**Тема 5**. Розгляд про адміністративні правопорушення природоохоронного законодавства	2	-
6	**Тема 6**. Постанова по справі про адміністративне правопорушення природоохоронного законодавства	2	-
7	**Тема 7**. Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель	3	-
	Разом	**15**	**-**

6. Самостійна робота

Самостійна робота студентів займає 60% часу вивчення курсу, включає також підготовку до модульної контрольної та заліку. Головне завдання самостійної роботи студентів – це опанування знань в галузі охорони довкілля, що не ввійшла до переліку лекційних питань, шляхом особистого пошуку інформації, формування активного інтересу до творчого підходу у навчанні.

№	Назва теми	Денна (годин)	Заочна (годин)
1	**Тема 1**. Державні органи екологічного контролю і інспектування, проведення інспекторських перевірок: - ознайомитися з основними законодавчими актами у різних галузях охорони довкілля. Розглянути компетенцію державних органів місцевого самоврядування в галузі охорони довкілля. *Література*: [4 ст.1-26; 14 ст. 15-22] - повноваження, якими володіють громадські інспектори з охорони НПС. Розглянути форми статистичної звітності об'єктів господарювання щодо охорони НПС. *Література*: [1 ст.25-29; 15 ст. 4-15]. - розглянути якими законодавчими актами керується держаний інспектор при складанні протоколу. *Література*: [3 ст.23-27]	9	-
2	**Тема 2**. Перевірка діяльності підприємств і нормативи часу при здійсненні інспектування - охарактеризувати порядок вилучення незаконно добутих природних ресурсів або продукції, що з них вироблена.	9	-

	Література: [7 ст.23-30] - розглянути за рахунок кого проводиться покриття витрат на здійснення лабораторних досліджень. *Література*: [15 ст.23-27] - охарактеризувати критерії нормування якості навколишнього природного середовища в галузі охорони атмосферного повітря. *Література*: [13 ст.11-18] - проаналізувати методи визначення забруднюючих речовин на підприємстві. *Література*: [13 ст.22-28] - охарактеризувати власність на води. *Література*: [16 ст.14-15; 18 ст. 22] - методи зменшення забруднення поверхневих і підземних вод. *Література*: [18 ст.15-17]		
3	**Тема 3**. Здійснення державного контролю за охороною земель, лісів та інших рослинних ресурсів - проаналізувати юридичні документи в галузі охорони земельних ресурсів. *Література*: [1-4 ст.55-60] - охарактеризувати лісовпорядкування в інших країнах. *Література*: [5 ст.35; 12 ст.67-69; 21 ст.145]	9	-
4	**Тема 4**. Порядок встановлення, обчислення та сплати зборів за забруднення навколишнього природного середовища. - розглянути за рахунок кого проводиться покриття витрат на здійснення лабораторних досліджень. *Література*: [9 ст.55] - видача, скасування або припинення дії дозволів, лімітів та квот. *Література*: [6 ст.21-25; 7 ст. 13-17] - аналіз нормативної документації, якою регулюються доступ громадян до екологічної інформації. *Література*: [4 ст.27; 7 ст. 38-39]	9	-
	Разом	**70**	**-**

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання в даному кредитному модулі не передбачені робочим навчальними планами.

8. Методи навчання

Застосовується комплекс методів навчання за особливостями навчально-пізнавальної діяльності студенті: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний); репродуктивний (викладач дає завдання, студент у процесі виконання застосовує знання згідно зразка); проблемного виконання (викладач формулює проблему, та розв'язує, а студенти слідкують за ходом творчого пошуку); частково-пошуковий (викладач формулює проблему, поетапне її вирішення виконують студенти під керівництвом викладача).

В процесі навчання використовуються можливості мультимедійних засобів, інтернет-ресурси.

При вивченні дисципліни «Екологічне інспектування» використовуються наступні форми навчання: словесні (лекції, консультації, бесіди); наочні (ілюстрації в навчально-методичній літературі, презентації, навчальні фільми); передбачено практичні заняття з елементами дослідження разом з інтенсивною самостійною роботою.

9. Методи контролю

Рівень знань регулярно контролюють поточними, модульними та підсумковими контролями, що дозволяє студенту після відповідної додаткової роботи підвищувати свої залікові показники; роз взування індивідуальних завдань.

Контроль знань здійснюється згідно з графіком навчального процесу. Курс «Екологічне інспектування» поділено на два модулі. Кожний модуль складається із двох частин: теоретичної (лекційний матеріал) та практичних (протягом семестру) робіт, а також постійної самостійної роботи студента. Кожний розділ є обов'язковим для опанування і оцінюється відповідною кількістю балів. Балами оцінюється також самостійна робота студентів.

Оцінка по модулю визначається кількістю балів, які отримав студент за теоретичну, практичну частини та самостійну роботу.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

<table>
<tr><td>Модулі</td><td colspan="3">Модуль I</td><td colspan="3">Модуль II</td><td>Кількість балів у семестрі*</td><td>Підсумковий контроль (залік, екзамен)**</td></tr>
<tr><td>Кількість балів за модуль</td><td colspan="3">40</td><td colspan="3">40</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Змістові модулі</td><td colspan="2">ЗМ 1</td><td>Тестовий модульний контроль</td><td colspan="2">ЗМ 2</td><td>Тестовий модульний контроль</td><td>80</td><td>20</td></tr>
<tr><td>Кількість балів за ЗМ та модульний контроль</td><td colspan="2">25</td><td>15</td><td colspan="2">20</td><td>20</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість балів за видами роботи</td><td>Практичні</td><td>Тестовий контроль</td><td rowspan="3">Модульний контроль</td><td>Практичні</td><td>Тестовий контрроль</td><td rowspan="3">Модульний контроль</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Виконання індивідуального завдання</td><td>15</td><td></td><td>10</td><td></td></tr>
<tr><td>Активність на заняттях</td><td></td><td>10</td><td></td><td>10</td></tr>
<tr><td>Наукова робота</td><td colspan="5">Участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, студентських олімпіадах та конкурсах – 0-15 балів</td><td></td><td>15</td></tr>
</table>

Критерії оцінювання екзаменаційного завдання

Завдання	Кількість балів
Питання 1	4
Питання 2	4
Питання 3	4
Питання 4	4
Питання 5	4
Разом	**20**

Студент при вчасному складані двох модулів за семестр може отримати автоматично оцінку по курсу відповідно до таблиці:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
75-81	**C**		
65-74	**D**	задовільно	
60-64	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - A ***(90-100 балів)*** – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - BC ***(75-89 балів)*** – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE ***(60-74 балів)*** – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX ***(35-59 балів)*** – виставляється студенту, який дає необгрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Ф формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F ***(1-34 балів)*** – виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

11. Методичне забезпечення

1. Екологічне інспектування. Навчальний посібник / Сорочинська О.Л.. – К.: ДУІТ, 2022. – 201 с.

2. Екологічне інспектування. Конспект лекцій для студентів спеціальності 101 «Екологія» усіх форм навчання / Сорочинська О.Л.. – К.: ДУІТ, 2022. – 139 с.

3. Екологічне інспектування. Методичні рекомендації до виконання практичних занять для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОПП «Екологія транспортної інфраструктури», усіх форм навчання / Сорочинська О.Л.. – К.: ДУІТ, 2022. – 106 с.

4. Екологічне інспектування. Методичні рекомендації щодо самостійної роботи з дисципліни для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОПП «Екологія транспортної інфраструктури», усіх форм навчання / Сорочинська О.Л.. – К.: ДУІТ, 2022. – 16 с.

12. Рекомендована література

Основна

1. Свояк Н.І. Екологічне інспектування. – Черкаси: Вертикаль, Видавець Кандич С.Г. – 2008. – 464 с.

2. Клименко М.О. Екологічне інспектування / М.О. Клименко, А.М. Прищепа, Л.М. Стецюк, О.А. Брежицька. – Херсон: Олді Плюс, 2014. – 400 с.

3. Екологічне інспектування [Текст] : навч. посібник / П. П. Надточій [та ін.] ; за ред. П. П. Надточія, Т. М. Мисливої ; М-во аграр. політики України, Житомир. нац. агроекол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ : Рута, 2011. - 352 с.

4. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій в схемах. – К.: Вентурі, 2016. – 452с.

5. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. – К.: Знання, 2006. – 366 с.

6.. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника та к.е.н., проф. М.К. Шапочки. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 759 с.

7. Шевчук В.Я. та інші. Екологічний аудит: Навколишнє природне середовище. Екоменеджмент. Екостандарти. Підприємство. Стратегія. Екологічна безпека. Конкурентоспроможність. Екопідприємство: Підручник для студентів екологічних спеціальностей. – К.: Вища школа, 2000. – 344с.

8. Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О. та ін. Екологічне управління: Підручник. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.

Нормативна

1. ISO 14040:2000. Управління навколишнім середовищем. Оцінка життєвого цикла продукції. Принципи та структура.

2. ISO 14041:2000. Управління навколишнім середовищем. Оцінка життєвого циклу продукції. Визначення цілі, сфері дослідження та інвентаризаційний аналіз.

3. ДСТУ ISO 9001- 2001. Системи управління якістю. Вимоги. – Київ: ДержстандартУкраїни, 2001.

4. Екологія і закон: Екологічне законодавство України. У 2-х кн.. / Відп. ред. д.юрид.наук., проф.. В.І. Андрейцев. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – Кн. 1. – 704 с.

5. Екологія і закон: Екологічне законодавство України. У 2-х кн.. / Відп. ред. д.юрид.наук., проф. В.І. Андрейцев. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – Кн. 2. – 576 с.

6. Законодавство України про екологію / Упоряд. Роїна О.А. – 2-е вид. – К.: КНТ, 2005. – 488 с.

7. Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. Збірник законодавчих актів. – Київ, Парламентське видавництво, 2006. – 200с.

Додаткова

1. Інструкція з оформлення державними інспекторами з контролю за використанням і охороною земель Держземінспекції та її територіальних органів матеріалів про адміністративні правопорушення. – Затверджено наказом Держкомітету по земельних ресурсах від 28 квітня 2009 р., №205.
2. Порядок встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору. – Затверджено постановою КМУ від 1 березня 1999 р., №303.
3. Інструкція про порядок обчислення та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища. – Затверджено наказом Мінприроди та Державної податкової адміністрації від 22 червня 2009 р., №327/322.
4. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів. – Затверджено наказом Мінприроди від 20 липня 2009 р., №389.
5. Положення про Державну екологічну інспекцію. – Затверджено постановою КМУ в редакції від 16 червня 2004 р., №770.
6. Положення про Державну екологічну інспекцію в областях, містах Києві та Севастополі. – Затверджено наказом Мінприроди від 19 грудня 2006 р., №548.
7. Положення про Державну Азово – Чорноморську екологічну інспекцію. – Затверджено наказом Мінприроди від 6 грудня 2006 р., №526.
8. Положення про Державну екологічну інспекцію Азовського моря. – Затверджено наказом Мінприроди від 23 лютого 2004 р., № 64.
9. Порядок організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства. – Затверджено наказом Мінприроди від 10 вересня 2008 р., №464.
10. Положення «Про порядок організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства». – Затверджено наказом Мінприроди від 10 вересня 2008 р., №464.
11. Перелік видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів. – Затверджено постановою КМУ в редакції від 17 грудня 2004 р., №1700
12. Закон України «Про охорону атмосферного повітря». – Збірник законодавчих актів: Законодавство України про охорону навколишнього середовища. – Київ, Парламентське видавництво. – 2006, с. 79-95.
13. Закон України «Про охорону земель». – Збірник законодавчих актів: Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. – Київ, Парламентське видавництво. – 2006, с. 96-119.
14. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». – Збірник законодавчих актів: Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. – Київ, Парламентське видавництво. 2006, с. 120-129.
15. Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. – Затверджено наказом Держкомітету по земельних ресурсах від 12 грудня 2003 р., №312.

Інформаційні ресурси

1. http://www.menr.gov.ua – офіційний сайт Міністерства екології і природних ресурсів України
2. http://www.proeco.visti.net/naturalist/greenworld - сайт інформаційного центру української екологічної асоціації "Зелений світ". Новини в галузі збереження навколишнього середовища та ресурсів.
3. http://www.ecolife.org.ua – відкритий екологічний web-сайт
4. https://paeu.com.ua/ - Офіційний сайт асоціації професіоналів довкілля «ПАЕУ».

5. http://www.menr.gov.ua – Екологічний аудит
6. http://www.eco.com.ua – Інтер-Еco
7. https://www.dei.gov.ua – Екологічна інспекція
8. https://dqs.com.ua/ekologichna-vidpovidalnist/ - Екологічний менеджмент ISO 14001